

EL CATALÀ UNA LLENGUA CONSONÀNTICA? I UN BÉ NEGRE AMB POTES ROSSES.

(Una breu reflexió sobre com aprèn a llegir la mainada)

És un tema que sembla que no l'importi gaire a ningú, encara que se'n parli molt, si importés s'avaluaria seriosament (i, si es fes, ens cauria la cara de vergonya per com de malament llegeix la mainada), i no és d'ara, sinó que ja fa decennis. Tot sigui, en els seus inicis, per fer seguidisme de l'última novetat del moment, i que s'hi ha quedat, o de voler distingir Infantil de Primària, o vés a saber perquè, però el resultat és que provoca veritables desastres en la capacitat lectora dels nostres infants, i a l'acabament de l'escolaritat hi ha un percentatge molt alt de mainada que l'acaben sense ser lectors hàbils. Qui pensi en etapes s'equivoca, el que hi ha és mainada, i ells no hi entenen de romanços burocràtics.

Al món hi ha llengües consonàntiques, com l'àrab o l'hebreu, i jo ara em pregunto, que hi hem d'afegir el català? Ho dic perquè quan escolto una infant que comença a aprendre a llegir, la manera de fer-ho és del tot consonàntica, és com si no existissin les síl·labes, bé, de fet, per a ells les vocals i les consonants tenen el mateix valor fonètic, per a ells tot són sons aïllats, separats.

Si us sembla que exagero és que no us heu parat a escoltar la mainada quan comença a aprendre a llegir, aquell reguitzell de sons no té cap mena de relació amb la llengua oral i, per tant, no té cap significat, no es refereix a res de res, ni tan sols si la paraula dita lletra a lletra és d'una sola síl·laba, l'infant (com és lògic) no hi troba cap mena de relació amb la llengua oral, no sap què hi posa, no ho entén, i aprendre a llegir així no té ni cap ni peus.

És ben bé que som uns genis, hem separat la lectura de la llengua oral i el resultat és que la mainada no hi entén res de res, ni l'infant que, tot cofoi, fa veure que llegeix.

Us heu fixat en quin procés ha de fer un infant per arribar a desmuntar cada paraula amb els "teòrics" sons que la componen? És un camí del tot costerut, dur i inútil, i no em sap gens ni mica de greu dir que és una ximpleria per molts savis que la recolzin, i suposo que n'hi ha perquè les escoles ho practiquen.

Si aquesta manera d'ensenyar a llegir ens l'hagués imposada qui desitgés: "sin que se note el cuidado", per fer miques la llengua, ho entendria, però resulta que ens l'hem imposada nosaltres des del Departament, per tant, o bé els qui ho han decidit no s'adonaven del que estaven fent o bé són llops disfressats de xais, i tots nosaltres molt ximplers per fer-los cas i no rebel·lar-nos.

El català és una llengua bàsicament sil·làbica i, per tant, la majoria de les consonants no sonen de forma natural per elles soles, si no és en companyia d'una vocal, encara que les podem fer sonar soles si les estrefem, si forcem la fonètica, però de forma

natural no. El català és una llengua que té parts, poques, clarament fonètiques, deixant a part les vocals hi trobaríem la efa, la ge, la erra vibrant, la xeix,... però fins i tot aquestes, quasi bé mai les trobem soles, sinó que la llengua ens les presenta en síl·labes, en companyia d'una vocal, la resta requereixen el suport d'una vocal o d'una consonant per sonar de forma natural, que és l'única manera de poder-les relacionar amb la llengua oral. No sé a qui se li ha ocorregut separar la lectura de la llengua oral, però fent-ho així, en català, només es potencia l'analfabetisme lector.

Si continuem fem veure que la manera d'aprendre a llegir no té res a veure com sona la llengua i la seva estructura és que ens hem begut l'enteniment. De la manera com s'està fent ara, la majoria de la mainada, quan comença a aprendre a llegir, té veritables dificultats per entendre allò que llegeix, perquè ho fa a batzegades, a sons aïllats, i així és gairebé impossible relacionar-ho (si és que ho arriben a fer) amb la llengua oral que és l'única que pot donar sentit a la lectura.

La relació directa d'allò que llegim amb la llengua oral és el que dona sentit a la lectura, allò que fa que ho entenguem. Fent-ho com es fa ara, només se'n surten els alumnes més dotats per a les tasques escolars, que són pocs, i aquells que tenen el suport de la família que compensa el que no fa l'escola. La resta, potser aprendrà a llegir força més endavant, quan siguin més grans, però ho faran de forma dubitativa i sense entendre-hi gaire res, i haurà estat la manera d'ensenyar-los a llegir la que haurà arraconat aquesta mainada i els haurà segat moltes de les possibilitats d'aprofitament que els ofereix l'escola i, més endavant, la societat.

Per tant, moltes felicitats a tots i totes els qui donen suport a fer més costerut i difícil i, fins i tot incomprendible, la lectura en català. Després ens queixarem que la mainada no llegeix, però no ens adonem que, des de ben petits, els estem dient que això de llegir en català és molt difícil, que costa molt d'entendre i, fins i tot, sona estrany.

Sembla com si haguéssim decidit fer odiar la llengua, fent que sigui impossible aprendre-la a llegir comprensivament amb facilitat, que és el que hauria de ser, i que és el que ha de ser i és possible, però així, no! O aprenen a llegir sil·làbicament o de les escoles en continuaran sortint estols de mainada amb una capacitat lectora poc hàbil, a part que no haurien de començar a llegir i a escriure fins no disposessin de les capacitats adients, i això no passa, en la immensa majoria de la mainada, fins cap el ventall d'edat que va dels sis als set-vuit anys. Potser que comencem a respectar els ritmes i les necessitats dels infants i no fer tan de cas a mètodes que no els tenen en compte, i que algú n'entomi la responsabilitat i faci alguna cosa per a redreçar el rumb.

Felip Ponsatí

Catalunya, estiu de 2020.